

De tidigare meddelade hymnerna komma icke att upprepas i årets kalender. För kyrkoårstiderna komma möjligen senare översikter av tillgänglig körlitteratur att meddelas.

För veckans andakter skall liksom tidigare meddelas psalmer ur psalmboken och ur Psaltaren för den dagliga morgonandakten samt en fortlöpande läsning av Nya Testamentet i huvudsaklig anslutning till E. Eidems: Vår frälsnings evangelium. För de andakter vid vilka rena morgonpsalmer kommit till användning skall hänvisning även göras till någon aftonpsalm för att andakterna må kunna brukas även vid daglig aftonbön. För lördagen skall meddelas anvisningar såväl för morgonbön som för aftonbön. I regel kommer därvid att anvisas en gammaltestamentlig perikop anslutande sig till söndagens tema.

Liksom under det gångna året har Red. vid utformandet av kyrkokalendern löfte om hjälp av kyrkoherde K. Peters och kantor A. Runbäck.
A. Adell.

Recensioner.

Kyrkokonst.

Agnes Geijer, Medeltida textilier. Ur Statens Historiska Museums Samlingar I, Stockholm 1932. Pris 1: — kr.

Som första häfte i en nystartad serie, som populärt och åskådligt skall behandla vissa intressanta föremålsgrupper i Statens Historiska Museum, har utgivits ett litet planschverk över svenska medeltidstextilier med en inledning av Agnes Geijer. Museets utomordentligt värdefulla samlingar av kyrkliga vävnader och broderier ge en nära nog fullständig bild av den svenska textilkonsten under medeltiden ända från den primitiva bonaden från Skog, vidare Grödingebonaden, några pärlar med s. k. mosaikbroderi (t. ex. från Skepptuna) till Vadstena klostrets rika och nobla pärlstickarekonst samt den vid medeltidens slut verksamma broderiverkstaden i Stockholm, som anses ha letts av kyrkmålaren Albertus Pictor. Vadstenaskolans olika stilgrupper äro representerade med ett alttarbrun och besättning för mässkjorta från klosterkyrkan (?), två relikaskar, den berömda mitran från Lin-

köpings domkyrka, två antependier från Herrestads och Bjälbo kyrkor i Östergötland, vidare brunet från Norrsunda samt ett intressant och sällsynt liturgiskt plagg, sudarium (svetteduk, som brukade hängas på biskopsstaven för att skydda den från direkt beröring med handen). Besläktade med Vadstenaskolan äro ett par alttarbrun från Askeby och Ö. Ny kyrkor i Östergötland. Till Alberts stickerier hänföras broderierna på korkåpan från Vallentuna kyrka i Uppland och ryggskölden till en kåpa från Sigtuna. Andra i stilen något avvikande arbeten äro en korsformig besättning till en mässhake från Flisby kyrka (Småland) samt det berömda täcket över Holmger Knutssons grav i Sko klosterkyrka. Som mera självständiga alster te sig ett mässhakebroderi från Stigsjö kyrka (Ångermanland) samt mässhaken från Rö kyrka (Uppland).

Bilderna till ett antal av 35 äro ypperligt utförda i rotogravyr, och inledningen utgör en kortfattad men saklig och värdefull skildring. Det lilla vackra häftet är värt uppmärksamhet av alla för vår textilkonst intresserade.

Oskar Sengpiel, Die Bedeutung der Prozessionen für das geistliche Spiel des Mittelalters in Deutschland. Germanistische Abhandlungen 66, Breslau 1932. M. & H. Marcus. Mk. 9:—.

Alltsedan Karl Langes år 1887 utkomna »Lateinische Osternfeiern» har forskning- en, ledd framför allt av Wilhelm Meyer och amerikanaren Karl Young, med in- tresse behandlat medeltidens liturgiska drama. Även konstforskningen har med iver sökt utnyttja resultaten för att fin- na förbindelsen mellan vissa bildframställ- ningar och drama. Paul Webers under- sökning var säkert i det hela förfelad, men den blev ändå utgångspunkten för flera värdefulla bidrag till den medeltida kyrkokonstens ikonografi.

Rörande dramats ursprung ur liturgien ha många åsikter framställts. En nyut- kommen undersökning av O. Spengel är ett litteraturhistoriskt bidrag till denna fråga. Ett av ursprungen äro processio- nerna vid heliga lekamens fest, som in- stiftades år 1264. Det litterära inslaget ut- göres av en liturgisk växelsång med in- skjutna troper, vilka ha en rent dogma- tisk karaktär, syftande till förhålligande av transsubstantiationsläran. Det mimiska elementet går tillbaka till stumma scen- grupper. Den dramatiska utvecklingen be- tingas sedan av de uppträdandes handling, återgivande frålningshistoriens huvudmo- ment. Av de tyska processionsordningar vid heliga lekamens fest, som här behand- las, äro ett par från Freiburg de mest givande för bestämmande av utvecklingen från mimik till drama. Slutpunkten ut- göres av ett spel från Kunzelsau (1479), där processionen saknas och handlingen försiggår på en enkel scen.

Bengt Cnattingius.

För blandad kör à capella.

J. S. Bach: Dig skall ditt Sion sjunga. (Melodi av J. Kugelman.)

John Morén: Oss himlens Gud vill vara när.

Båda på A. B. Nordiska Musikför- laget. Pris 20 öre.

Dessa saker behöva inga rekommenda- tioner. Utgivandet av en separat kör ur en Bachkantat hälsas med glädje av våra kyrkokörer. Och åt den, som till äventyrs icke vågar sig på den stora kö- ren till orgel ur kantat 28 (Hymnarium n:o 281) eller åstundar omväxling kan den nu utgivna kören ur kantat 29 rekom- menderas.

John Moréns namn på en komposition borgar alltid för fullödigt kyrkomusika- liskt gods. Så är även fallet med den nu separat utgivna körsaken ur ordningen för Gustaf Adolfsvesper i 1914 års Ves- perale.

S. S.

O. M. Sandvik: Kirkelige korsanger for blandet kor. A/S Norsk notestik & forlag. Pris 60 öre.

Wilh. Huus-Hansen: Gloria in ex- celsis. Pris 35 öre. Samma förlag.

John Thorkildsen: Guds navn. Det store bud. Pris 35 öre. Samma förlag.

Föreliggande av O. M. Sandvik utgivna »Kirkelige korsange» äro egentligen ar- rangemang av äldre kyrkliga hymner och koraler, närmast med tanke på den s. k. Olsokfesten 1930. I förordet till musik- häftet har Sandvik lämnat en orientering om melodiernas och texternas ursprung. Innehållet är skiftande: där återfinner man »Te Deum Laudamus» (Sv. psb. 263) och den 6-stämmiga korta men kontra- punktiskt intressanta »Halleluja» av Pa- lestrina men också bearbetningar av gam- la norska psalmer, t. ex. »Ljoset yver lan- det dagna», som ursprungligen är en se- kvens benämnd »Predicasti». Det mest om- fattande numret i detta häfte är »Mitt hjä- rta, lova Herren» (Sv. Ps. n:o 16) i Bachs utomordentliga sättning för kör och orgel;

sopranstämman utföres av gossröster. — Man kan utan överdrift våga det påståendet, att dessa »korsanger» äga ett ganska stort psalmhistoriskt intresse, och att ett studium därav bör vara befruktande för envar kyrkomusikaliskt orienterad.

»Gloria in excelsis» av Huus-Hansen och »Det store bud» och »Guds navn» av Thorkildsen erbjuda ej något egentligt nytt eller starkt personligt, varför jag om dem kan fatta mig kortare. Den förstnämnda av dessa sånger är skriven för manskör; innehållet är lyriskt-religiöst. Den musikaliska stilen är också något blandad: här möter man anklinger från den mera vanliga manskvartetten vid sidan av renodlat kyrkliga ackord. Det hela utmynnar i ett imponant *Andante maestoso* »Lover den Herre med ære» som krönande slutpunkt. För stora manskörer torde den bli ett tämligen tacksamt nummer. Thorkildsens bägge opus förefalla närmast ämnade till församlingssånger och påminna starkt i stil och stämning om somliga av de danska psalmerna. I en kyrklig sångbok skulle de väl försvara en plats.

Jacob Nyvall.

För blandad kör.

Gerhard Preitz: *Gustav Adolf. Chorkantat för Soli, Chor, Orchester und Orgel.*

Gerhard Preitz: *Gustav Adolf. Lied för Chor und Klavier. Evangelisches Verlag der Innern Mission. Dessau.*

Waldemar Ahlén: *O Gud, som hög i himlen bor. Kyrkosångsförbundet.*

Om de båda tyska Gustav Adolf-kompositionerna är ej mycket att säga. Det enda som möjligen kan intressera oss är namnet Gustav Adolf. Kantaten, utarbetad med känd tysk grundlighet, har ett synnerligen ringa musikaliskt värde. Det är tillräckligt att nämna de olika satserna

för att man skall få en ungefärlig uppfattning av det hela. I. Protestanternas nöd. II. Gustav Adolfs bön kvällen före slaget vid Lützen. III. Slaget vid Lützen. IV. Gustav Adolfs död. Vidare uppträder »Stimmen aus der Höhe». Det hela slutar »in Jubel und Glanz».

Waldemar Ahlén har skrivit musik till en Gustav Adolfs-dikt av J. Lindgren: »O Gud, som hög i Himlen bor», för unison eller tvåstämmig barnkör med piano eller orgel. Vacker och väklingande musik, som med fördel kan användas vid fosterländska fester.

J. H.

Heidi Sundblad-Hahne: *Ätta trestämmiga julsånger för lärdomsskolor. Fazers musikhandel, Helsingfors.*

Någon större originalitet eller musikaliskt värde kan väl ej tillskrivas dessa julsånger, men de äro enkla, melodiska och lätta att utföra. Den sista sången i häftet som är skriven för solo, kör och piano, är nog den svagaste.

J. H.

Dietrich Buxtehude: *In Dulci Jubilo. Weihnachtsmusik für dreistimmigen Chor, zwei Violinen und Generalbas. Bärenreiter-Ausgabe 620.*

Melchior Franck: »Dank sagen wir alle Gott.» *Weihnachtsmusik zu sieben Stimmen für zwei Chöre a capella. B. A. 624.*

Äter en glädjande »nyhet» av Buxtehude. »In dulci jubilo» skall säkerligen mottagas med stor tacksamhet. Denna »Weinachtsmusik» är en äkta Buxtehude: ett enkelt, innerligt tonspråk fyllt av trovissitet och glädje. Verket kan på det livligaste rekommenderas våra kyrkokörer och framför allt gosskörerna vid våra läroverk. Svårigheterna med tenorstämman bortfalla. Basstämman håller sig genomgående inom barytonomfånget. Lika-

så ligger sopranstämman synnerligen väl till. Måtte denna musik, lätt att utföra och protestantisk i ordets bästa bemärkelse, komma till flitig användning och ge våra skolkörer en välbehöblig utökning av julrepertoaren.

Av Melchior Franck, död 1639 som kappellmästare i Coburg, har samma förlag utgivit: »Dank sagen wir alle Gott», för sjustämmig kör. Ett intressant och förnämligt arbete, som säkerligen förtjänat att på nytt offentliggöras och framdragas ur glömskan. Körsatsen är genomgående homofon och bereder inga svårigheter. De inledande och avslutande satserna äro satta i kärnfulla, mäktiga ackord för sjustämmig kör. Mellansatsen är skriven i växelverkan för två körer. En hög — två sopranoer och bas och en låg — alt, två tenorer och bas.

J. H.

Biografi.

Gunnar Rosendal: Rätte Lärare, Joh. Arndt, Chr. Sriver, M. Fr. Roos. 185 s. S. K. D., Stockholm.

Det är tillbörligt, att den kristna kyrkans troshjältar hållas i åminnelse. Att förgäta, att »Gud i sin stora nåd har gjort syndiga människor till sina utkorade helgon», för att tala med Allhelgonadagens bön, är näppeligen rådligt, allra minst i en tid, som är fattig på kristna personligheter. Rosendal har i sin första del i serien Rätte Lärare bevisat sig äga förmågan att göra gestalterna, som han föresatt sig att skildra, levande. Enkelt utan att förfalla till schematism, livfullt men utan övermått av bilder, låter han troshjältarnas kamp och leverne, deras inre strider och utveckling tråda fram. Just en läsning för den som vill lära känna de kristna helgonen sådana de äro. En god läsning att sätta i den vuxna ungdomens händer, föredömlig även i stilistiskt hänseende. En utlovad följande del lär komma att ta upp svenska troshjältar. Man kunde livligt önska att författaren vill fullfölja detta sitt påbegynta verk och ge åt vår kyrka en motsvarighet till den romerska kyrkans helgonlegendarium.

A. A.

Ny orgel i Lunds domkyrka.

Domkyrkorådet har kontrakterat med firman Marcussen & Søn om ombyggnad av domkyrkans gamla orgel i enlighet med följande disposition:

Manual I. C—a³. Principal 16', gammal, Borduna 16', g., Principal 8' I, g., Principal 8' II, ny (ek), Gemshorn 8', ny, Gamba 8' ny, Rörflöjt 8', ny, Gedacktpommer 8', ny, Kvinta 5 1/2', ny, Octava 4', ny, spetsflöjt 4', g., Gedacktblöjt 4', ny, Kvinta 2 3/4', ny, Octava 2', ny, Kornett 4-kor, ny, Mixtur 5—8 kor, ny, Kvintcymbel 3-kor, ny, Trumpet 16', ny, Trumpet 8', ny.

Manual II. Principal 16', g., Fugara 16', g., Principal 8', g., Spetsflöjt 8', g., Gedackt 8', ny, Vox vinolata 8', g., Octava 4', g., Fl. octaviante 4', g., Kvintadena 4', ny, Spetskvint 2 3/4', ny, Gemshorn 2', ny, Rauschkvint 2 3/4', 2', ny, Terzian 1 3/5, 1 1/2', ny, Scharf 4—6 kor, ny, Dulcian 16', ny, Corno 8', ny, Clarino 4', ny.

Manual III. Kvintadena 16', ny, Principal 8', g., Flauto cuspidato 8', g., Viola di Gamba 8', g., Salicional 8', ny, Gedackt 8', ny, Octava 4', g., Gambetta 4', g., Gemshorn 4', ny., Rörkvint 2 3/4', ny, Oc-

tava 2', ny, Rörflöjt 2', ny, Ters 1 $\frac{3}{8}$, ny, Hålkvint 1 $\frac{1}{8}$, ny, Septima 1 $\frac{1}{7}$, ny, Sivflöjt 1', ny, Mixtur 5 kor, ny, Ters-cymbal 3-kor, ny, Fagott 16', ny, Trumpet 8', ny, Krumhorn 8', ny, Skalmesja 4', ny.

Manual III. Spetsgedackt 16', ny, Vox retusa 8', g., Nachthorn 8', ny, Flöjt 8', ny, Kvintadena 8', g., Viola, 8', g., Celeste 8', g., Octava 4', g., Rörflöjt 4', g., Octava 2', ny, Nasard 1 $\frac{1}{8}$, ny, Blockflöjt 2', ny, Sesquialtera 2 $\frac{3}{8}$, 1 $\frac{1}{8}$, ny, Scharf 4-kor, ny, Rankett 16', ny, Oboe 8', ny, Vox humana 8', ny, Geigend Regal 4', ny, Octava 1'.

Pedal. Principal 32', ny, Principal 16', g., Violon 16', g., Salicetbas 16', ny, Subbas 16', g., Gedacktbas 16', ny, Kvinta 10 $\frac{2}{8}$, g., Octava 8', g., Dubbelflöjt 8', g., Violon-

cello, 8', g., Gedackt 8', ny, Kvinta 5 $\frac{1}{8}$, ny, Octava 4', g., Rörflöjt 4', g., Fl. oct. 1', ny, Nachthorn 2', ny, Kornett 4-kor, ny, Mixtur 6—10 kor, ny, Basun 32', ny, Basun 16', g., Dulcian 16', ny, Trumpet 8', g., Trumpet 4', g., Kornett 2', ny.

Koppel: Pedalkoppel I. II. III. IV. Manualkoppel II—I; III—I; IV—I; III—II; IV—II; IV—III. Suboktavkoppel i man. III och IV. 3 fria kombinationer för hela verket. 1 fri kombination för I. manual, likaså för II, III och IV man. och för pedal. Tutti för hela verket, för var och en av manualerna och för pedalen. Registersvallare. Generalkoppel. Generalutlösare. Autom. pedälväxling till II, III, IV. Enkelavställare för alla 16'-stämmor. Tremulant till IV. man. Elektriskt system med slejflåda.

Meddelanden.

Val. Till innehavare av förenade tjänster ha utsetts: I Fivlered, Älb., Ernst Blomfors, Lur, i Borgvattnet, Jmt., Nils Helge Hammer, Näs, i Skorped, Vnrl., J. A. Bergstedt, därstädes, i Vätö, Sthlm, Axel G. Hannes, Sveg, i Bäckebo, Klm., Eric Jern, därstädes, i Grimstad, Älb., Axel Grönvall, Staffanstorps, i Herrberga, Östg., Harry Milbrink, Linköping, i Vist, Östg., Henning Johansson, Markaryd, i Häggum, Skb., Petrus Bothzén, Göteborg, i Ödsköld, Älb., J. H. Daniel Chalander, Torskinge, i Skederid, Sthlm, A. Hansson, Frösön, i Hamneda, Kron., B. V. Rydén, Andrarum, i Barkeryd, Jönk., H. Johansson, därstädes, i Skogs-Tibble, Upps., S. Eklund, därstädes.

Inbjudan har utfärdats, närmast till Lunds stifts präster till en dags samvaro för övande av gemensam bön och gudstjänstlig sång i Lund, onsdagen den 7 december. Kl. 10 sker samling i Domkyrkan varvid Te Deum och Laudes utföres enligt Evangelisk Tidegård av medlemmar av Collegium Cantorum. Därefter ägnas dagen åt samövning av Te Deum och av Completorium. Under eftermiddagen hålles ett föredrag: Inför julens budskap (Matt. 1: 18—24 och Tit. 2: 11—14) och utföres av

folkskolebarn en kort julbön. Dagen avslutas med aftonandakt i Domkyrkan kl. 7 e. m. med predikan av Domprost Brillioth och gemensamt completorium. Inbjudan är under tecknad för Kyrkosångens Vänners stiftskrets av professor G. Aulén och för Collegium Cantorum av pastor A. Adell. I inbjudan instämna Biskop E. Rodhe, domprost Brillioth, kontraktsprostarna A. Lysander och B. Widén. Anmälan göres till pastor Y. Werger, Finnigatan 1, Lund (senast 28 dennes). Anmälningsavgift 2 kr.

500-årig klocka. Veberöds kyrka, Lunds stift, har högtidlighållit 500-årsminnet av sin lillklockas tillblivelse. Klockan har följande inskription: O rex glorie Christe veni cum / pace. Help got dat ik beginne / dat en gut ende gevinne. / Anno domini MCDXXXII / procurante domini Twone / mester Herman.

Det finska psalmboksförslaget. År 1928 tillsatte finska kyrkomötet en kommitté för att revidera den nuvarande finska psalmboken. Kommittén påbörjade sitt arbete år 1929 och arbetet har nu framskridit så långt, att det torde kunna framläggas för allmänheten redan nästa vår och att